

Tarwewijk Rotterdam International Christian Fellowship en House of Hope

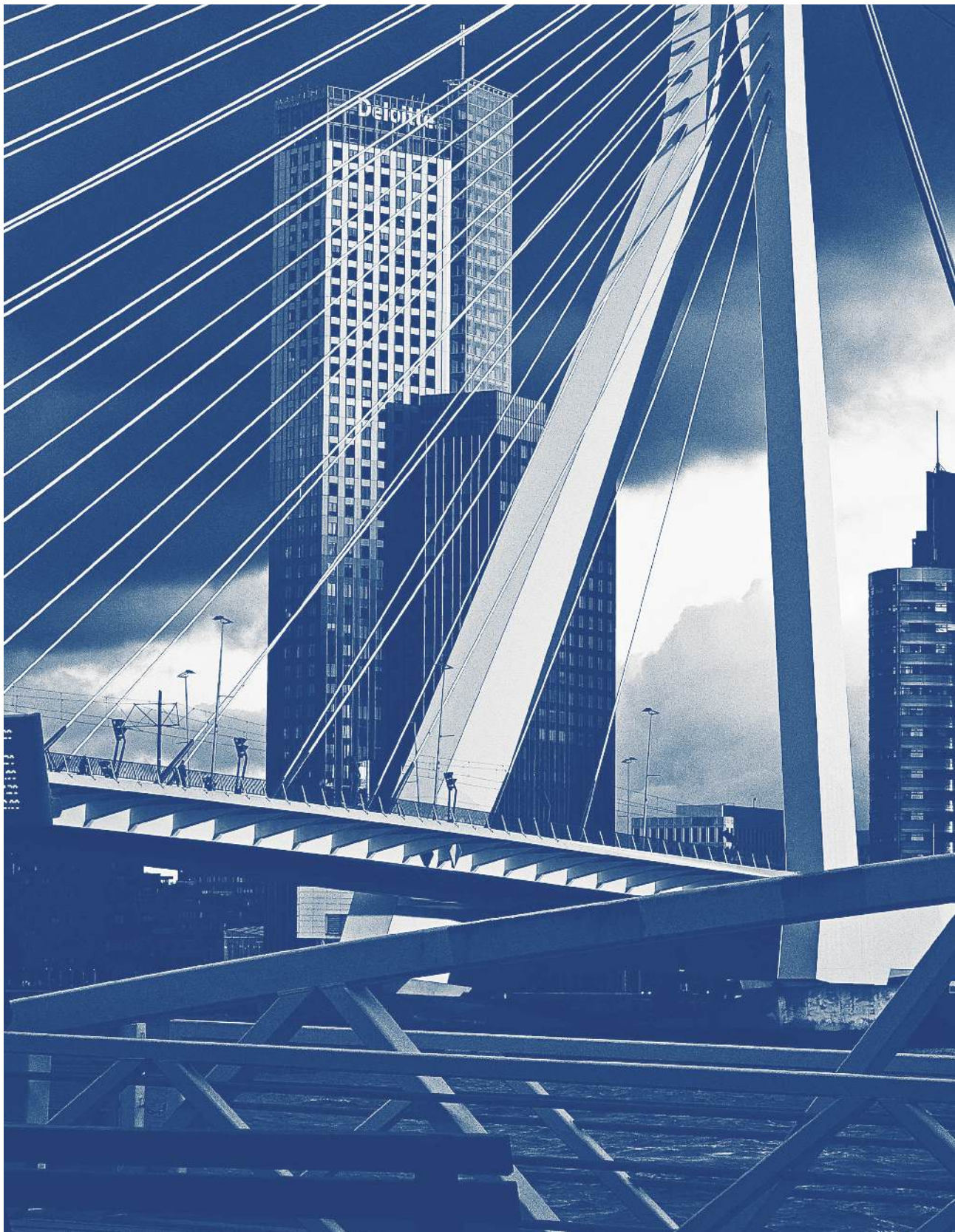
Een vergrijsde kerk maakt een nieuw begin op een nieuwe wijze: wijkgericht en multi-etnisch. Dat gebeurt in de Rotterdamse Tarwewijk, vroeger een volkswijk, sinds de tweede helft van de vorige eeuw een achterstandswijk. Twee organisaties zijn er in verband met diaconaat en gemeenteopbouw van belang. De eerste is de International Christian Fellowship (ICF), een jonge multiculturele, multi-etnische gemeente. De tweede is haar 'dochter', specifiek gericht op diaconaat in de wijk, House of Hope (HoH).

Tarwewijk

'Het afvoerputje van Nederland', zo noemt in 2006 deelraadwethouder Schrijer Tarwewijk. Deze wijk hoort bij deelgemeente Rotterdam-Charlois (Reijndorp en Van der Zwaard 2004, 83). In de jaren negentig ontstaan er in deze wijk problemen van verschillende aard, die elkaar versterken: de komst van drugsdealers en huisjesmelkers, concentratie van kansarme mensen, verpaupering, overlast, en oude woningen die

illegaal worden bewoond (25 procent volgens hulpverleners in de wijk) door vooral arbeidsmigranten uit Oost-Europa (Jagmohansingh 2010, 33v).

Tarwewijk onderscheidt zich van de deelgemeente Charlois en Rotterdam als geheel door het lage percentage autochtonen: 25 procent (Charlois 44 procent, Rotterdam 52 procent). Van de inwoners van Tarwewijk heeft 68 procent een laag inkomen. Qua hoogte zit Tarwe- ➤

wijk aan de onderkant van het Rotterdams gemiddelde inkomen. Volgens de Veiligheidsindex is Tarwewijk onveilig, met een cijfer van 3,9 in 2009. Charlois scoort hier 5,8 en Rotterdam 7,3 (Wijkvisie Tarwewijk 2010-2014, 9v).

De rapportage uit 2003 van deelgemeente Charlois 'Niemand uitgezonderd' zegt over Tarwewijk: 'Een hoog percentage allochtone bewoners (69%) valt samen met een hoog werkloosheidscijfer (ca. 54%) en slechte huisvestingssituatie. Relatief veel illegalen, nieuwkomers met weinig toekomstperspectief, eenoudergezinnen, minderjarige asielzoekers. Psychische problemen komen vaak voor en het gevaar dat de kinderen van deze groep bewoners ook met problemen te kampen krijgen is groot' (Dingemanse 2004, 4). Tarwewijk is in sociaal opzicht de zwakste wijk van de Rotterdam. Er is weinig perspectief. Als je weg kunt, dan ga je daar weg. 'Er zijn problemen als je kijkt naar de behuizing, veiligheid, er is (drugs)overlast. Je hebt hier dus eigenlijk een concentratie van mensen met problemen en een beperkt ontwikkelingsperspectief' (Jagmohansingh 2010, 36v).

Multiculturele doorstart

International Christian Fellowship

In 1998 is er in Rotterdam-Charlois een kwijnende Christelijke Gereformeerde Kerk (CGK) met 28 leden. De leden overwegen de gemeente op te heffen en stellen dat aan de orde bij de classis. Voorganger is emeritus predikant Dick van Vuuren. Deze piekert erover hoe het verder moet met de gemeente en komt in contact met

theoloog Theo Visser, die verbonden is aan Stichting Gave. Visser werkt onder vluchtelingen en migranten en verbaast zich erover dat er onder allochtonen zoveel openheid is voor het evangelie. Velen komen tot geloof. Visser merkt in een interview op dat er tweeënhalf miljoen allochtonen zijn en 800.000 christenmigranten, terwijl slechts tweeduizend van hen een plek vinden in een Nederlandse kerk. Zijn conclusie is dat er iets niet goed gaat. Zo groeit bij hem de vraag of het niet een taak is voor nieuwe kerken om vanaf het begin mensen uit andere culturen een plek te geven, dus multicultureel en multi-etnisch te zijn.

Met bewilling van de kerkenraad van de CGK begint een groepje mensen Engelstalige samenkomsten, waarin Visser voorgaat. Na enige tijd komen er

Onder vluchtelingen en migranten blijkt zoveel openheid voor het evangelie

zoveel mensen, dat er een aparte gemeente ontstaat als wijkgemeente van de CGK Charlois. Deze gemeente noemt zich International Christian Fellowship (ICF). Na een paar jaar wordt de moedergemeente opgeheven en voortgezet door de ICF. De gemeente is multi-etnisch van karakter. Visser wordt de eerste jaren de vaste voorganger. De door gemeente en kerkenraad vastgestelde 'norm' is dat maximaal de helft van de leden autochtoon Nederlander is. Op deze wijze wordt duidelijk dat ICF niet een Nederlandse kerk is met inbreng van allochtonen, maar een nieuwe gemeenschap van allochtonen en autochtonen. De gemeente telt in 2012 ongeveer 250 leden, daarnaast zijn er mensen op andere wijze betrokken (Jaarboek CGK). De gemeenschap kent ruim dertig nationaliteiten. ▷

Er zijn in de gemeente grotere groepen Afrikanen, Chinezen en Koerden. Voor hen zijn er etnische samenkomsten. Deze groepen werken regelmatig mee aan de hoofddiensten op hun eigen etnische en culturele wijze. De diensten worden gehouden in een schoolgebouw (icfrotterdam.nl).

Missie en zorg

De ICF heeft als missie een liefdevolle gemeenschap te vormen van mensen vanuit de hele wereld met het doel hen uit te zenden als toegewijde volgelingen van Jezus Christus. Als mensen naar hun vaderland terugkeren, kunnen ze daar anderen met het evangelie bereiken. In genoemd interview zegt Visser dat hij heeft gemerkt dat, als mensen het evangelie hebben leren kennen, ze er vaak over communiceren met mensen in het land van herkomst. Dat geeft ongehoorde kansen voor de verspreiding van het evangelie wereldwijd. In deze context zijn moslims te bereiken waar dat in hun thuisland door zendelingen nooit zou kunnen. Zending onder moslims hoort volgens Visser wezenlijk bij de identiteit van de ICF en daarmee wijkt ze af van meer liberale protestantse kerken. Tegelijk wil de ICF de ‘armen’ in haar omgeving dienen met daad en woord. ‘We willen ook de handen uit de mouwen steken en mensen die hulp nodig hebben daadwerkelijk bijstaan’, staat op de website.

Het – van oudsher traditionele – kerkverband van de CGK heeft in korte tijd, naast financiële en personele ondersteuning onder andere van House of Hope, de ICF kerkordelijk ruimte gegeven. In 2011 draagt het kerkverband van de

CGK zorg voor 35 procent van de lasten van de gemeente.

Intern diaconaat

De penningmeester van de ICF merkt in zijn jaarverslag over 2011 op dat de bijdrage van de eigen gemeenteleden gemiddeld aan de lage kant is, onder meer doordat relatief veel gemeenteleden op of onder het bijstandsniveau leven. De gemeente kent veel mensen met een gering inkomen, dat heeft tot gevolg dat er vrij veel financiële problemen bij de leden zijn. De diakenen, die, conform de protestantse traditie, binnen de ICF zijn aangesteld, hebben een belangrijke taak in het lenigen hiervan. Voor de

situatie in de gemeente betekent dit bijvoorbeeld dat op zondag, na de dienst van 12.30 uur, de-

genen die steun willen ontvangen of al krijgen zich melden bij de diakenen. Zo nodig worden de net ingezamelde collectegelden gebruikt om direct financiële steun te geven. Vaak is er ook brood dat, via diverse bakkers en supermarkten in het netwerk van ICF, op deze wijze mensen bereikt die leven op het bestaansminimum. Wie dit nodig heeft, mag het meenemen. Af en toe brengen mensen kleding, die door anderen kan worden meegenomen.

Diaconaat en gemeenteopbouw

Theo Visser van de ICF is enige malen te gast geweest bij Redeemer Presbyterian Church in New York City. Zijn visie op gemeente-zijn en diaconaat is, evenals die van projectmanager Cor Hubach van House of Hope, geïnspireerd door de visie van Tim Keller, stichter van de

genoemde New Yorkse kerk. In het denken van Keller neemt gemeentestichting – ook in achterstandswijken – een belangrijke plaats in. Een belangrijk motief daarvoor is dat nieuwe kerken gedwongen zijn zich te richten op de noden van de niet-leden (2000, 3 en 6). Contextualiteit en een nieuwe diaconaal-multi-etnische gemeenschap acht hij nodig. Voor het werk in de wijk richt Keller een aparte diaconale organisatie op: Hope for New York (2010, 127-162).

‘Diaconaal’ initiatief House of Hope

De ICF heeft, diaconaal gezien, de handen vol aan zichzelf. Tot plaatselijk extern, dus wijkgericht diaconaat komt ze niet. Dat verandert met de komst van het House of Hope (HoH). In 2001 bevat het jaarverslag van de Rotterdamse deelge-

meente Charlois de volgende zinsnede: ‘Er staan zes kerken in de Tarwewijk, maar geen van hen is van maatschappelijke relevantie voor de wijk.’ De kerken zijn dan vooral bezig met eigen mensen en doelen, veel minder met de samenleving of de sociale problematiek in de wijk. Vanuit deze observatie gaat de ICF in gesprek met de deelgemeente. Vervolgens ontwikkelen een paar mensen een diaconaal project voor de buurt: House of Hope. Cor Hubach wordt projectmanager en, na enige tijd, zijn vrouw Elsbeth teamleider en aanspreekpunt voor de Tarwewijk. De organisatie HoH is sinds januari 2006 een zelfstandige stichting. Het project heeft christelijke wortels en draait voornamelijk op vrijwilligers, van wie sommigen een band hebben met de ICF. HoH noemt zich ‘een professionele vrijwilligersorganisatie die zich (...) inzet

voor leefbaarheid van enkele achterstandswijken op Rotterdam-Zuid’.

Leden van de ICF kloppen vaak bij de diaconie aan om advies en hulp. De diakenen als vrijwilligers kunnen natuurlijk nooit bieden wat HoH als organisatie te bieden heeft. HoH is daarom belangrijk voor de diaconie, want de laatste kan nu mensen naar de eerste verwijzen. Opmerkelijk en relevant is dat circa 88 procent van alle cliënten van oorsprong een niet-Nederlandse afkomst heeft. Het is in dat verband veelzeggend dat in 2008 House of Hope bijzonder veel betekent voor een groep van 43 mensen in het kader van het Generaal Pardon. Als dat Pardon gestalte krijgt, klinkt bijna elke zondag ‘Halleluja’ en applaus als bekend wordt wie er ‘gepardonneerd’ is (Jaarverslag HoH 2008, 4, 19-28).

Bram Dingemanse, medeoprichter van HoH, schrijft me: ‘Zelf vind ik nog opmerkelijker en meer relevant dat 65 procent van de cliënten van HoH niet eerder een zorgloket heeft gevonden. Dit bewijst de hoge potentie van kerkelijk diaconaat om succesvol eerstelijnszorg te realiseren.’

De gemeente Rotterdam waardeert de inzet van House of Hope met de Vrijwilligersprijs 2010. De jury zegt onder andere over de metho-diek: ‘De begeleiding is intensief, de vrijwilligers blijven op praktisch en emotioneel vlak betrokken tot het probleem helemaal onder controle is. Als vrijwilliger kun je al even laagdrempelig instromen en word je ook professioneel begeleid en gecoacht. Door hun, inmiddels zeer uitgebreide, netwerk ook bij officiële instanties, kunnen de mensen die een hulpvraag hebben >

zeer efficiënt worden geholpen. Waar reguliere hulp tekortschiet, vult House of Hope het gat.’

HoH organiseert in 2011 vier ondersteunende en veertien ontmoetingsactiviteiten. De organisatie gebruikt ‘Vinden en verbinden’ als kernwoorden voor haar visie en werkzaamheden voor de komende jaren. HoH wil in de wijk zelfredzaam en participierend burgerschap bevorderen en dat vooral voor wijkbewoners die de reguliere dienstverlening en voorzieningen onvoldoende weten te vinden. Aan de hand van de centrale kernwaarden gerechtigheid, heelheid en bewogenheid wil men vooral kansarmen de mogelijkheid geven een stabiel bestaan op te bouwen in relatie met anderen en met zichzelf.

Naast acht betaalde krachten (4,25 fte) worden ongeveer 150 vrijwilligers ingezet op de diverse werkvelden. De gemeente Rotterdam waardeert het werk van HoH met subsidie. De inzet van uren van alle medewerkers in 2011 maakt duidelijk dat bij HoH omgerekend op jaarbasis negentien fulltimers werkzaam zijn, waarvan 4,25 fte betaald worden.

Ruim driekwart van het werk gebeurt dus door vrijwilligers, wat de lokale overheid in 2011 ongeveer 1,2 miljoen euro heeft bespaard. In de ontwikkelingen rond zorg is voor HoH positief dat de deelgemeente Charlois zorgaanbieders verplicht met HoH samen te werken (Castillo Guerra e.a. 2008; vgl. jaarverslag House of Hope 2011, 16). ◀

Literatuur

- Castillo Guerra, Jorge; Glashouwer, Marjolein en Kregting, Joris (2008). *Tel je zegeningen. Het maatschappelijk rendement van christelijke kerken in Rotterdam en hun bijdrage aan sociale cohesie*. Nijmegen: NIM.
- Dingemanse, Bram en Perteira de Araujo, Johnston (2004). *Projectplan voor sociaal werk vanuit de kerk in de Tarwewijk*.
- Jaarboeken van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland*. Amsterdam: D.J. van Brummen / Buyten & Schipperheijn.
- Jaarverslag House of Hope 2011.
- Jagmohansingh, Shantie (2010). *Individuele hulpverlening in de Tarwewijk*. Rotterdam-deelgemeente Charlois. Rotterdam: Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SoZaWe), Sociaal-wetenschappelijke Afdeling.
- Juryrapport Rotterdamse Vrijwilligersprijs 2010.
- Keller, Tim (2000). *Het cruciale belang van het planten van nieuwe kerken*. PDF-document via www.cgk.nl.
- Keller, Tim (2010). *Ruim baan voor gerechtigheid. Rechtvaardig worden door Gods genade*. Franeker: Wever.
- Reijndorp, Arnold en Van der Zwaard, Joke (2004). Op zoek naar de middenklasse. In: *Rotterdam. Het vijfentwintigste jaarboek voor het democratisch socialisme*. Amsterdam: Mets en Schilt.

Overige bronnen

- Interview met Theo Visser op 09-01-2007
www.deelraadinfo.nl - Wijkvisie Tarwewijk 2010-2014
www.houseofhope.nl
www.rotterdam.buurtmonitor.nl/
www.icfrotterdam.nl/

Herman (drs. H.H.) van Well is, tot zijn pensionering, bijna 25 jaar diaconaal consulent geweest in de Christelijke Gereformeerde Kerken. Hij werkt momenteel aan een promotieonderzoek waarin de relevantie van het diaconaat van drie jonge kerken in de Tarwewijk van Rotterdam centraal staat.
hvanwell@xmsnet.nl